

מספר הקורס: 4040284

שם הקורס בעברית: לבנון בעת החדשה

שם הקורס באנגלית: Modern History of Lebanon

שם המרצה: יוסרי ח'יזראן

שם תכנית הלימודים: התכנית ללימודי מזרח התיכון והאסלאם

מבנה הקורס: סמינר

נקודות זכות אקדמיות: 2 נ"ז

משך והיקף הקורס: סמסטר ב, 2 ש"ס

דרישות קדם: מבוא לאסלאם; מסע באזור שסוע; המזרח התיכון בעשור האחרון; היסטוריה מודרנית:

ארצות הליבה של העולם הערבי ותורכיה

מועד שעות הקבלה: בתיאום מראש.

פרטי קשר של המרצה: yusrik@shalem.ac.il

תיאור הקורס:

קורס זה בא להציג את ההיסטוריה הפוליטית של לבנון מאז קריסת האימפריה העות'מאנית ועד לימינו. הקורס יעמוד על המגמות הפוליטיות, החברתיות והרעיוניות אשר עיצבו את ההיסטוריה המודרנית של לבנון המודרנית, וינסה לבחון את התמורות ההיסטוריות-המרכזיות שידעה ארץ הארזים לאור פרספקטיבות המתייחסות לכושר החיות של המדינה הטריטוריאלית-המודרנית במזרח התיכון הערבי.

מטרות הקורס:

לקורס זה מטרות שונות. ראשית, הקורס בא להציג את ההיסטוריה המודרנית של המדינה הלבנונית מאז כינונה ועד ימינו, תוך התייחסות בעיקר לתהליכים ולאירועים המכוננים בתולדותיה של לבנון. שנית, הקורס ינסה לעמוד על התהליכים והמאפיינים של המדינה הערבית-המודרנית על ידי ניתוח ההיסטוריה של לבנון המודרנית. שלישית, הקורס מיועד להקנות לתלמידים את הכלים והאמצעים, שדרכם ניתן יהיה להתעמת עם דעות ותזות רווחות באשר לייחודיות ולפרטיקולאריות של המדינה הלבנונית. רביעית, דרך למידת

ההיסטוריה של לבנון, הקורס ינסה לייצר פרספקטיבה-השוואתית אשר תסייע לחקר ההיסטוריה המדינית והפוליטית של המזרח התיכון-הערבי. הקורס יכלול סיור לימודי באזור הצפון, בעיקר באזור הגבול בין ישראל ללבנון, במטרה לחבר את הטקסטים הנלמדים עם המציאות הקיימת והמרחב הגיאוגרפי.

חובות הקורס והרכב הציון בקורס:

הציון עבור מוכנות לשיעור והשתתפות פעילה בדיונים מיועד לעודד למידה פעילה בשיעורים, לרבות דיונים על החומר הנלמד וקריאות החובה. הציון יינתן בהתאם למידת ולאיקות ההשתתפות הסטודנטים בדיונים והוא ישקף הערכה כללית של השתתפותם לאורך הסמסטר. בכל עת יהיה ניתן להיפגש עם המרצה כדי לקבל משוב על רמת ההשתתפות והמלצות לשיפורה (משוב בכתב יינתן בסוף הקורס):
20%. בטרם כל שיעור, תינתנה שאלות מנחות במטרה לכוון את קריאת ספרות החובה וניהול הדיון בשיעור.

עבודת סיום: כל תלמיד יידרש לכתוב עבודה סיום בהיקף של 2500 עד 3000 מילים, על אחת התופעות ההיסטוריות, הפוליטיות, החברתיות, הרעיוניות, הכלכליות ועוד הקשורות להיסטוריה של לבנון מאז כינון המתצרפיה במחצית השנייה של המאה התשע-עשרה ועד לימינו. רשימת הנושאים לעבודות והנחיות מפורטות באשר לכתיבת העבודה תפורסמנה עם תחילת סמסטר אביב 80%.

ציון עובר בקורס: 60

נושאים נלמדים וקריאת חובה בחלוקה לשיעורים:

שיעור ראשון: לבנון: שורשים ומקורות: לבנון עד המאה ה-19

השיעור הראשון נועד לעמוד על ההיסטוריה של נסיכות הר הלבנון והתמורות שחלו בהר הלבנון במהלך המאה התשע-עשרה, אשר הבשילו את התנאים לכינונה, מאוחר יותר, של לבנון הגדולה.

קריאת חובה:

אייל זיסר, לבנון: דם בארזים, ממלחמת האזרחים למלחמת לבנון השנייה (תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 2009), עמ' 47-20.

או:

Kamal Salibi, *A House of Many Mansions* (London, 1988), pp. 57-107.

קריאה מומלצת:

Iliya Harik. *Politics and Change in a Traditional Society: Lebanon, 1711-1845* (Princeton: Princeton University Press, 1968).

Leila Fawaz. *An Occasion for War: Civil Conflict in Lebanon and Damascus in 1860* (London: Centre for Lebanese Studies & I.B. Tauris, 1994).

שיעור שני: כינונה של לבנון המודרנית

שיעור זה יעמוד על התהליכים הפוליטיים והרעיוניים אשר הולידו את הנסיבות להקמתה של לבנון הגדולה.

קריאת חובה

מאיר זמיר, כינונה של לבנון המודרנית (תל-אביב: משרד הביטחון, 1993), פרק שני, עמ' 103-49.

או:

Marwan R. Buheiry, "Bulus Nujaym and the Grand Liban Ideal 1908-1919," in his (ed.) *Intellectual Life in the Arab East, 1890-1939* (Beirut, 1981), pp. 62-83.

קריאה מומלצת:

Meir Zamir, "An Intimate Alliance: The Joint Struggle of General Edward Spears and Riad al-Sulh to Oust France from Lebanon, 1942- 1944," *Middle Eastern Studies* 41:6 (2005), pp. 811-832.

Eyal Zisser, *Lebanon: The Challenge of Independence* (London: Tauris, 2000), pp. 1-40.

Kamal Salibi, "The Traditional Historiography of the Maronites," in Bernard Lewis and P.N. Holt (eds.), *Historians of the Middle East* (New York: Oxford University, 1962), pp. 212-225.

שיעור שלישי: לבנון העצמאית בצל האמנה הלאומית

שיעור זה בא להבהיר את הנסיבות להולדתו של אחד המסמכים המכוננים ביותר בתולדותיה של לבנון המודרנית, הלא היא האמנה הלאומית. מסמך זה שאינו כתוב ומעולם לא נחתם נחשב עד היום לאחד היסודות החשובים עליו נשענת המדינה הלבנונית.

קריאת חובה:

מאיר זמיר, הארז הסדוק: דרכה של לבנון לעצמאות, 1939-1926 (תל-אביב: משרד הביטחון), פרק רביעי, עמ' 221-289.

או:

Michael Hudson, "The Electoral Process and Political Development," *The Middle East Journal* 20:2 (Spring 1966), pp.173-186.

קריאה מומלצת:

Michael Hudson, *The Precarious Republic: Modernization in Lebanon*, Second edition (Boulder & London: Westview Press, 1985).

Eyal Zisser, *Lebanon: The Challenge of Independence* (London: Tauris, 2000), pp. 57-67.

Elizabeth Picard, *Lebanon A Shattered Country* (New York: Holmes & Meier, 1996), pp. 63-76.

שיעור רביעי: מלחמת האזרחים הראשונה של 1958

שיעור זה בא לעמוד על האתגר המשמעותי ביותר עמו התמודדה המדינה הלבנונית מאז כינונה ועצמאותה, מלחמת האזרחים שפרצה זמן קצר אחרי הקמתה של רע"ם.

קריאת חובה:

M.S. Agwani, "The Lebanese Crisis Of 1958 in Retrospect," *International Studies* 4:4 (April 1963), pp. 329-348.

קריאה מומלצת:

Caroline Attié, *Struggle in the Levant: Lebanon in the 1950s* (London & New York: Tauris, 2004).

Adel Beshara, "The SSNP's Role in the 1958 Lebanese Crisis," *Middle East Quarterly* 5:18 (1998), pp. 25-30.

שיעור חמישי: לבנון תחת השהאביזם

שיעור זה יוקדש לדיון בפרשייה המכונה בהיסטוריוגרפיה הלבנונית, השהאביזם, שהיה למעשה הניסיון הממשי הראשון לחולל רפורמה וריוויזיה במשטר העדתי של לבנון.

קריאת חובה:

Kamal Salibi, "Lebanon under Fuad Chehab, 1958-1964," *Middle Eastern Studies* 2:3 (April 1966), pp. 211-226.

Kamal Salibi, "Lebanon Since the Crisis of 1958," *The World Today* 17:1 (January 1961), pp. 32-42.

קריאה מומלצת:

Michael Hudson. "Democracy and Social Mobilization in Lebanese Politics," *Comparative Politics* 1:2 (1969), pp. 245-263.

שיעור שישי: מלחמת האזרחים השנייה

שיעור זה ידון בנסיבות, הגורמים, התהליכים והמהלכים אשר הובילו לנקודת המשבר המשמעותית ביותר בתולדותיה של המדינה הלבנונית עד אז, הלא היא מלחמת האזרחים השנייה שסימנה את קריסתן של המדינה והחברה בלבנון.

קריאת חובה:

אייל זיסר, לבנון: דם בארזים, ממלחמת האזרחים למלחמת לבנון השנייה (תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 2009), עמ' 107-48.

או:

Farid El Khazen, *The Breakdown of the State in Lebanon, 1967-1976* (London: Tauris, 2000), pp. 185-234.

קריאה מומלצת:

Kamal Salibi, *Cross Roads to Civil War, Lebanon 1958-1976* (Delmar, New York: Caravan, 1976).

B.J. Odeh, *Lebanon: Dynamics of Conflict* (London: Zed Books, 1985), pp. 14-27.

שיעור שביעי: ישראל ומבצע שלום הגליל

פרשת המעורבות הישראלית בלבנון מאז קום המדינה ועד מלחמת שלום הגליל, או מה שידוע כמלחמת לבנון הראשונה, היא נושא חשוב, גם מנקודת המבט של ההיסטוריה הלבנונית.

קריאת חובה:

אהוד יערי וזאב שיף, מלחמת שולל (ירושלים: שוקן, 1984), עמ' 11-143.

או:

אייל זיסר, לבנון: דם בארזים, ממלחמת האזרחים למלחמת לבנון השנייה (תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 2009), עמ' 48-107.

קריאה מומלצת:

ראובן ארליך, בסבך הלבנון (תל אביב: משרד הביטחון, 2000), עמ' 559-576.

שיעור שמיני: לבנון של הסכם טאאף

השיעור השמיני יוקדש לדיון בהסכם טאאף שנחתם בשנת 1989 וסימן את סיומה של מלחמת האזרחים העקובה ביותר מדם בתולדות המזרח התיכון עד אז.

קריאת חובה:

אייל זיסר, לבנון: דם בארזים, ממלחמת האזרחים למלחמת לבנון השנייה (תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 2009), עמ' 108-181.

או:

William Harris, *Faces of Lebanon* (Princeton, 1997), pp. 279-322.

קריאה מומלצת:

Rola al-Husseine, *Pax Syriana: Elits Politics in Postwar Lebanon*. New-York: Syracuse University Press, 2012, pp. 23-37.

שיעור תשיעי: השיעים: מקהילה פריפריאלית למרכז הכובד של לבנון הפוסט-טאאף

השיעור התשיעי ידון לעומק בתמורות ובתהליכים ההיסטוריים אשר חוללו את התפנית במעמדה של הקהילה השיעית בלבנון מעדה שולית ומפולגת מבחינה פוליטית למוקד העוצמה הפוליטית של המדינה הלבנונית בעידן הפוסט-טאאף, מגמה שהגיעה לשיאה עם החתימה עם הסכם דוחא בשנת 2008.

קריאת חובה:

שמעון שפירא, חזבאללה בין איראן ולבנון (תל אביב, 2000), עמ' 172-213.

או:

Augustus Richard Norton, *Amal and the Shia* (Austin, Texas, 1987), pp. 59-106.

קריאה מומלצת:

אייל זיסר, לבנון: דם בארזים, ממלחמת האזרחים למלחמת לבנון השנייה (תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 2009), עמ' 182-240.

שיעור עשירי: לבנון – מהפכת הארזים

שיעור זה יעמוד על התפרצותה של מהפכת "הלאומיות הלבנונית" כנגד המשך שלטון האפוטרופסות של סוריה הבעת'יסטית בלבנון.

קריאת חובה:

אייל זיסר, לבנון: דם בארזים, ממלחמת האזרחים למלחמת לבנון השנייה (תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 2009), עמ' 353-241.

או:

Eyal Zisser, "Lebanon – The Cedar Revolution – Between Continuity and Change," *Orient*, Vol. 47 q.4, pp. 460-483.

קריאה מומלצת:

Rola al-Husseine, Pax Syriana: Elits Politics in Postwar Lebanon. New-York: Syracuse University Press, 2012, pp. 187-214.

שיעור אחד עשר: יחסי סוריה-לבנון: פרספקטיבה היסטורית

שיעור זה יסקור את ההיסטוריה של יחסי סוריה עם לבנון מאז כינונה של לבנון, תוך התמקדות במסורת ההיסטורית-הסורית של דה-לגיטימציה של המדינה הלבנונית.

קריאת חובה:

ראובן אבי רן, המעורבות הסורית בלבנון (ת"א: משרד הביטחון, 1989), עמ' 1-19.

אייל זיסר, סוריה של אסד - על פרשת דרכים (תל אביב, 1999), עמ' 146-166.

קריאה מומלצת:

משה מעוז, אסד: הספינקס של דמשק (תל-אביב: דביר, 1988), עמ' 133-147.

שיעור שניים-עשר: יחסי לבנון-ישראל, האם יש מקום להשוואה?

שיעור זה יעמוד על הגישה הקיימת בשיח הציבורי והאקדמי של השוואת המציאות הישראלית לזו הלבנונית וינסה לברור האם אכן יש להשוואה זו מקורות הצדקה כלשהם?

קריאת חובה:

Oren Barak, *State Expansion and Conflict* (Cambridge: Cambridge University Press, 2017), Chapter 7 and Conclusion, pp. 188-224.

קריאה מומלצת:

Oren Barak, *State Expansion and Conflict* (Cambridge: Cambridge University Press, 2017).

שיעור שלושה עשר: שיעור מסכם: לבנון כדוגמא לכושר החיות של המדינה הטריטוריאלית במזרח התיכון הערבי.

קריאת חובה:

אייל זיסר, "המאבק על סוריה - עדה, משטר ומדינה". בתוך: תמר יגנס (עורכת), לכידות המדינה הערבית במבחן (תל-אביב: מרכז משה דיין, 2006), עמ' 121-134.

Oren Barak, *State Expansion and Conflict* (Cambridge: Cambridge University Press, 2017), Chapter 3, pp. 60-94.

קריאה מומלצת:

Oren Barak, *State Expansion and Conflict* (Cambridge: Cambridge University Press, 2017).

קריאה מומלצת כללית להרחבת הדעת:

Harris, William. *Faces of Lebanon* (Princeton, 1997).

Hudson, Michael. *The Precarious Republic: Modernization in Lebanon*. Second Edition, Boulder & London: Westview Press, 1985.

Iliya, Harik. *Politics and Change in a Traditional Society: Lebanon, 1711-1845*. Princeton: Princeton University Press, 1968.

Picard, Elizabeth. *Lebanon, A Shattered Country*. New-York/London: Holmes & Meier, 1996.

Salibi, Kamal. *A House of Many Mansions*. London: I.B. Tauris, 1988.